

Evaluatie Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw

Het effect van de regeling in de periode 1999 t/m 2001

Jan Janssen
Jan van Vliet
Theo Edens

landbouw, natuurbeheer
en visserij

© 2003 Expertisecentrum LNV, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Rapport EC-LNV nr. 2003/207
Ede/Wageningen

Teksten mogen alleen worden overgenomen met bronvermelding.

Deze uitgave kan schriftelijk of per e-mail worden besteld bij het Expertisecentrum LNV onder vermelding van code 2003/207 en het aantal exemplaren.

Oplage 125 exemplaren

Samenstelling Jan Janssen, Jan van Vliet, Theo Edens

Druk Ministerie van LNV, directie IFA/Bedrijfsuitgeverij

Productie Expertisecentrum LNV
Bedrijfsvoering/Vormgeving en Presentatie
Bezoekadres : Galvanistraat 7
Postadres : Postbus 482, 6710 BL Ede
Telefoon : 0318 671400
Fax : 0318 671473
E-mail : Balie@eclnv.agro.nl

Voorwoord

Een belangrijk onderdeel van het beleid voor de herstructurering glastuinbouw is de stimulering van de verbetering van de bedrijfsstructuur in de sector. Daartoe is de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw (RSG) ontwikkeld. Deze regeling is gericht op de structuurverbetering van individuele bedrijven en voor het eerst in 1997 van start gegaan. De RSG is een volgtijdelijke regeling die een of meerdere perioden per jaar opengesteld is. De RSG bestaat uit een afbraak- en een investeringsdeel.

In deze evaluatie is het effect van de RSG over de periode 1999 tot en met 2001 geëvalueerd en wordt er een overzicht gegeven van het totale effect over de periode 1997 tot en met 2001.

De evaluatie is uitgevoerd door het Expertisecentrum LNV op verzoek van de directie Landbouw van het ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij.

Drs. R.P. van Brouwershaven
Directeur Expertisecentrum LNV

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
2	Welke doelstellingen worden geëvalueerd	9
3	Openstelling RSG 1999	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Aantal aanvragen	11
3.3	Behandeling van de aanvragen	11
3.4	Beoordeling en toekenning subsidie	12
3.4.1	Beoordeling aanvragen voor afbraak	12
3.4.2	Beoordeling aanvragen voor investeringen	13
3.5	Areaalbijdrage aan herstructurering	14
4	Openstelling RSG 2000	17
4.1	Inleiding	17
4.2	Aantal aanvragen	17
4.3	Behandeling van de aanvragen	17
4.4	Beoordeling en toekenning subsidie	18
4.4.1	Beoordeling aanvragen voor afbraak	18
4.4.2	Aanvragen voor investeringen	19
4.5	Areaalbijdrage aan herstructurering	20
5	Openstelling RSG 2001	21
5.1	Inleiding	21
5.2	Aanvragen, aantal en behandeling	21
5.3	Beoordeling en toekenning subsidie	21
5.4	Areaalbijdrage aan de herstructurering.	22

6	Effect van de regeling 1997 t/m 2001	23
	Geraadpleegde literatuur	25
	Bijlage 1	27
	Bijlage 2	28

1 Inleiding

In juni 1996 is het beleid van LNV voor de herstructurering glastuinbouw uiteengezet in de Tuinbouwbrief. Doel van deze herstructurering is het herstel van de leidende positie van de Nederlandse glastuinbouw. Concreet betekent dit, dat de herstructurering moet leiden tot 10.000 ha. moderne en duurzame glastuinbouw in het jaar 2020.

Om bovenstaande doelstelling te bereiken is door het Ministerie van LNV onder andere de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw ingevoerd. Deze regeling is voor het eerst gepubliceerd en opengesteld in 1997. De regeling kent een afbraakdeel en een investeringsdeel.

Sinds de eerste publicatie is het afbraakdeel van de regeling jaarlijks opengesteld geweest. Het investeringsdeel eveneens, met uitzondering van 2001.

In dit rapport wordt gerapporteerd over de resultaten van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw in de jaren 1999, 2000 en 2001 (tot peildatum 21 april). De evaluatie is uitgevoerd conform "Instrument voor Monitoring en Evaluatie van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw " opgesteld door het toenmalige Informatie- en KennisCentrum Landbouw in 1998.

Door dit toenmalige IKC is ook een evaluatie van het effect opgesteld over de openstellingsjaren 1997 en 1998 (periode 2 oktober 1997 tot en met 31 december 1998, IKC Ede februari 2000, Nr. 206) en een evaluatie van het effect en het proces over de beoordelingsperiode januari tot augustus 1999 (IKC Ede, februari 2000 Nr. 207).

Voor de jaren 1999 tot en met 2001 is, in overleg met de opdrachtgever, gekozen voor een beperkte evaluatie, namelijk alleen het effect van de regeling. Daaraan liggen de volgende overwegingen ten grondslag:

1. De vergelijkbaarheid van de verschillende uitgevoerde evaluaties.
2. In 2002 is de regeling ingrijpend veranderd. De resultaten van de evaluaties worden om die reden met name gebruikt voor verantwoording achteraf.

De gegevens, die in deze evaluaties worden gebruikt, zijn afkomstig van LASER.

In hoofdstuk 2 is beschreven op welke wijze de evaluatie is opgezet. In de hoofdstukken 3 t/m 5 zijn de resultaten van de openstellingen in respectievelijk de jaren 1999, 2000 en 2001 beschreven. Hoofdstuk 6 is geschreven als managementsamenvatting. Het bevat een korte samenvatting, een beschrijving van de effecten van de regeling, de bijdrage van de regeling aan de herstructurering voor de gehele periode van 1997 tot en met 2001 en een aantal conclusies.

2 Welke doelstellingen worden geëvalueerd

Om de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw te kunnen evalueren is in 1998 het "Instrument voor Monitoring en Evaluatie van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw " ontwikkeld door het toenmalige Informatie- en KennisCentrum Landbouw.

De evaluatie richt zich met name op de volgende hoofddoelen van de regeling:

- herstructurering van 1000 ha glastuinbouw in een periode van 10 jaar (vanaf 1996);
- substantiële verbetering van de kavelstructuur van de glastuinbouw;
- verbetering van de bedrijfsstructuur door afbraak van oude glasopstanden en bedrijfsgebouwen en stimulering van investeringen gericht op structuurverbetering van individuele bedrijven.

Bovenstaande doelen worden geëvalueerd aan de hand van de gegevens verstrekt door LASER. De gegevens hebben betrekking op de aangegane verplichtingen en bijbehorende gegevens met betrekking tot gerealiseerde afbraak van glasopstanden en gerealiseerde investeringen in nieuwe glasopstanden met een verbeterde bedrijfsstructuur. Bij de bewerking van de gegevens wordt voor de beoordeling van het effect van de regeling uitgegaan van de bedrijven die een definitieve toewijzing van subsidie hebben gekregen. In een aantal gevallen zijn ook gegevens van de voorlopige subsidietoewijzingen weergegeven.

De bijdrage die de RSG levert aan de herstructurering van de glastuinbouw wordt uitgedrukt in een areaalbijdrage en een overige bijdrage, en is gebaseerd op de gegevens van de aanvragen die definitief zijn vastgesteld. De areaalbijdrage wordt geleverd door de arealen glasafbraak, de arealen nieuwbouw van glas, waarbij de glasopstand wordt vergroot, en de arealen die na samenvoegen van kavels zijn ontstaan. Alle overige situaties, waarin geen bijdrage aan het areaal wordt geleverd, worden tot de overige bijdrage aan de herstructurering gerekend.

3 Openstelling RSG 1999

3.1 Inleiding

De Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw (RSG) is voor het onderdeel afbraak (artikel 2, onderdeel a) opengesteld geweest van 21 januari 1999 tot 31 december 1999. Het subsidieplafond was vastgesteld op € 453.780,- (1 miljoen gulden). Op 22 februari 1999 is de regeling opengesteld voor wat betreft het investeringsdeel (artikel 2, onderdeel b) van de regeling. Het subsidieplafond voor dit onderdeel was vastgesteld op € 5.445.362,- (12 miljoen gulden). Op 16 juli 2002 is dit bedrag verhoogd met 5 miljoen gulden tot totaal € 7.714.263 (17 miljoen gulden). Tevens werd op dat moment het subsidieplafond voor het afbraakdeel verhoogd naar € 1.815.120 (4 miljoen gulden).

3.2 Aantal aanvragen

Op 22 februari bleek dat als gevolg van de zeer grote belangstelling na 1 minuut en 38 seconden het subsidieplafond voor het investeringsdeel reeds bereikt was. In totaal zijn op 21 en 22 februari bij LASER 532 aanvragen binnengekomen.

3.3 Behandeling van de aanvragen

Alleen aanvragen waarvan de investeringsgegevens bekend waren zijn in behandeling genomen. Het betrof in totaal 278 aanvragers, waarvan 96 aanvragen voor het afbraakdeel en 182 aanvragen voor het investeringsdeel. In totaal betrof het 463 aanvragen (items). Een aanvrager kan namelijk voor meerdere onderdelen (items) een aanvraag indienen. In tabel 1 is aangegeven hoeveel aanvragen er per onderdeel zijn ingediend.

Tabel 1. Totaal aantal aanvragen (items) die in behandeling zijn genomen. RSG 1999.

	Aantal aanvragers	Aantal aanvragen
Totaal	278	463
1.1 Nieuwbouw glasopstanden		105
1.2 Nieuwbouw bedrijfsgebouwen		45
2.1 Hefapparatuur		7
2.2 Buis-railwagen + hydraulische schaar		32
2.3 Container/fust kantelaar		7
2.4 Rollenbanen/transportbanden		12
2.6 Automatisch transportsystemen		4
2.7 Oogst hulpmiddelen		52
Subtotaal Investeringsdeel	182	264
Afb1 Glasopstanden		95
Afb2 Bedrijfsgebouwen		74
Afb3 Betonnen teeltvloer		20
Afb4 Nieuw gegraven sloot		10
Subtotaal afbraakdeel	96	199

3.4 Beoordeling en toekenning subsidie

3.4.1 Beoordeling aanvragen voor afbraak

Voor het onderdeel afbraak was in 1999 € 1.815.120 (4 miljoen gulden) beschikbaar. In totaal werden in eerste instantie 135 aanvragen voor een totaal bedrag van € 2.350.816 aan voorlopige verplichtingen toegekend (tabel 2a). Uiteindelijk zijn in totaal 115 subsidie aanvragen definitief toegekend voor een totaal bedrag van € 1.931.856 (tabel 2b). Het is niet duidelijk of het budget hiervoor is verhoogd.

Tabel 2a. Aantal **voorlopig** toegekende subsidieaanvragen onderdeel afbraak glasopstanden gebouwen en installaties, en bijbehorend toegekend subsidie bedrag. (bron. Laser, bewerking door ECLNV) RSG 1999.

	Aantal aanvragen	Verplichtingenbedrag (Euro)
Glasopstanden (Afb1)	66	1.887.807
Bedrijfsgebouwen (Afb2)	53	421.377
Betonnen teeltvloer (Afb3)	10	24.420
Nieuw gegraven sloot (Afb4)	6	17.211
Totaal	135	2.350.816

Tabel 2b. Aantal **definitief** toegekende subsidieaanvragen onderdeel afbraak glasopstanden , gebouwen en installaties, en bijbehorend toegekend subsidie bedrag. (bron. LASER, bewerking door ECLNV) RSG 1999.

	Aantal aanvragen	Verplichtingenbedrag (Euro)
Glasopstanden (Afb1)	56	1.557.056
Bedrijfsgebouwen (Afb2)	46	340.615
Betonnen teeltvloer (Afb3)	8	21.221
Nieuw gegraven sloot (Afb4)	5	12.964
Totaal	115	1.931.856

Alleen glasafbraak in het kader van bedrijfsbeëindiging kwam voor subsidie in aanmerking. Volgens gegevens van LASER betreft dit voor de definitief toegekende aanvragen 51.4 ha glas van 56 aanvragen (items) voor een totaalbedrag aan verplichtingen van € 1.557.056. Daarmee is ruim 80% van de afbraakgelden bestemd voor de afbraak van glas.

3.4.2 Beoordeling aanvragen voor investeringen

Na beoordeling van alle aanvragen door LASER is het aantal aanvragen waarbij een voorlopige subsidieverplichting is aangegaan uitgekomen op 220 aanvragen (items). In tabel 3a is weergegeven hoeveel en voor welke bedragen aan subsidie na de eerste beoordeling voorlopig waren toegekend. In tabel 3b is weergegeven welke subsidiebedragen uiteindelijk definitief zijn toegekend.

Tabel 3a. Aantal **voorlopig goedgekeurde aanvragen** (items) met bijbehorend verplichtingenbedrag voor bijdrage met betrekking tot het investeringsdeel. RSG 1999.

Investerings Code	Beschrijving	Aantal aanvragen (items)	Verplichtingenbedrag (Euro)
1.1	Nieuwe glasopstanden	94	4.339.169
1.2	Nieuwe bedrijfsgebouwen	39	5.066
2.1	Hefapparatuur	3	5.066
2.2	Buis rail	29	159.290
2.3	Container/fust kantelaar	6	27.828
2.4	Rollenbanen	7	23.613
2.6	Automatisch transportsyst.	1	12.706
2.7	Oogsthulpmiddelen	41	248.697
Totaal		220	6.509.701

Tabel 3b. Aantal **definitief goedgekeurde** en toegekende subsidie aanvragen (items) met bijbehorend verplichtingenbedrag voor bijdrage met betrekking tot het investeringsdeel. RSG 1999.

Investerings Code	Beschrijving	Aantal aanvragen (items)	Verplichtingenbedrag (Euro)
1.1	Nieuwe glasopstanden	78	3.532.155
1.2	Nieuwe bedrijfsgebouwen	37	1.593.853
2.1	Hefapparatuur	2	3.647
2.2	Buis rail	25	133.531
2.3	Container/fust kantelaar	5	23.273
2.4	Rollenbanen	5	20.546
2.6	Automatisch transportsyst.	1	12.706
2.7	Oogsthulpmiddelen	32	172.673
Totaal		185	5.494.947

Het beschikbare budget voor investeringen was € 7.714.263 (= 17 miljoen gulden).

Het totaal aan investeringen van de 185 aanvragen (items) waarbij definitief een subsidie is toegekend bedroeg ongeveer 26.6 miljoen euro. Hiervan werd 15,9 miljoen euro erkend als subsidiabele investering. Het totale bedrag van de subsidietoekenning

bedroeg € 5.494.947. Er was dus slechts een zeer geringe verhoging van het subsidieplafond noodzakelijk geweest.

Tabel 4 Overzicht investeringen en arealen nieuwbouw 1999 definitief toegekende subsidie (toewijzingen waarvan de oppervlakte gegevens beschikbaar zijn).

	Aantal goed gekeurde aanvragen	Gemiddelde nieuwbouw areaal per aanvraag m2	Totaal areaal nieuwbouw ha	Totaal verplichtingen bedrag (Euro)
Kasoppervlakte is vergroot door oude kas door nieuwe te vervangen.	19	6769	12,9	929.181
Kas is vergroot door nieuwe aan te bouwen.	28	3024	8,5	1.050.737
Kasoppervlak is gelijk gebleven; oude kas is vervangen door nieuwbouw.	2	6764	1,4	115.908
Kasoppervlakte is verkleind door oude kas te vervangen door nieuwe.	5	9330	4,7	267.892
Totaal	54		27,3	2.363.719

Opm. Er zijn 78 bedrijven die een subsidie hebben ontvangen in het kader van investeringen in nieuwbouw van kassen, hierbij is van 54 bedrijven de oppervlakte bekend.

Op 47 bedrijven heeft 21,4 ha nieuwbouw van glasopstanden plaats gevonden, waarbij sprake is van bedrijfsvergroting, en dus sprake van bijdrage aan de herstructurering (op deze bedrijven is gezamenlijk 9,3 ha glas afgebroken). Op de 54 bedrijven is gezamenlijk in totaal 12,9 ha glas afgebroken.

Samenvoegen van kavels

Er zijn in totaal 19 kavels betrokken bij samenvoeging (17 met rijksbijdrage, en 2 zonder rijksbijdrage), waarbij uiteindelijk 9 kassen (percelen) zijn ontstaan met een totale omvang van 22,6 ha (oorspronkelijke oppervlakte 23,4 ha). De genoemde arealen zijn ook reeds begrepen in de arealen genoemd bij de investeringen.

3.5 Areaalbijdrage aan herstructurering

In onderstaand overzicht is weergegeven wat de areaalbijdrage is van het afbraakdeel en het investeringsdeel van de regeling aan de herstructurering. Hierbij is uitgegaan van de in hoofdstuk 2 geformuleerde uitgangspunten.

In het kader van het afbraakdeel:

Afbraak glas 51,4 ha (56 bedrijven) met bijdrage van gemiddeld € 30.293 per hectare.

In kader van het investeringsdeel:

Nieuwbouw van glas 30,8 ha (alleen bedrijven waarbij areaal is vergroot tellen mee)
Areaal is inclusief een schatting van de oppervlakte op bedrijven, waarvan het areaal niet bekend is (24 van de 78 aanvragen, door middel van extrapolatie).

Het totaal aan investeringen op de bedrijven (300 items, investeringen en afbraak) die een subsidie hebben gekregen bedroeg ongeveer 28,8 miljoen euro. Hiervan werd 17,9 miljoen euro erkend als subsidiabele investering. Het totale bedrag van de subsidieverplichtingen bedroeg € 7.426.802,99. De subsidie bedroeg dus 25,7% van de werkelijke totale investering.

4 Openstelling RSG 2000

4.1 Inleiding

Op 17 januari is de RSG opengesteld voor het onderdeel afbraak (artikel 2, onderdeel a) voor de periode 19 januari tot 31 december 2000. Het beschikbare budget bedroeg € 1.825.286 (4 miljoen gulden).

De RSG is op 20 juli 2000 gewijzigd. Het ging met name om wijzigingen in de procedure van toewijzing van aanvragen. Wat betreft de lijst van investeringen is op basis van de tussentijdse evaluatie (IKC- rapport 207) besloten voor 2000 de regeling alleen open te stellen voor compleet ingerichte glasopstanden, die voldoen aan de eisen voor groenlabel (normbedrag van € 95,29 per m² of fl. 210,- per m²). Vervolgens is de regeling opengesteld geweest van 15 augustus tot 31 december 2000. Voor investeringen in nieuwbouw (artikel 3) werd in het jaar 2000 € 7.714.264 (17 miljoen gulden) beschikbaar gesteld.

4.2 Aantal aanvragen

In het jaar 2000 zijn in totaal 178 aanvragen voor subsidie ingediend. Van alle aanvragers zijn de investeringsgegevens bekend, en dus in behandeling genomen.

4.3 Behandeling van de aanvragen

In tabel 5 is weergegeven hoeveel aanvragen zijn ingediend met betrekking tot het investeringsdeel en het afbraakdeel van de regeling. In tabel 6 is aangegeven hoeveel aanvragen betrekking hebben op kavelverbetering.

Tabel 5. Totaal aantal aanvragen (items) die in behandeling zijn genomen. RSG 1999.

	Aantal aanvragers	Aantal aanvragen
Totaal	178	236
1.1 Nieuwbouw glasopstanden	116	116
Afbraakdeel		
Afb1 Glasopstanden		62
Afb2 Bedrijfsgebouwen		50
Afb3 Betonnen teeltvloer		5
Afb4 Nieuw gegraven sloot		3
Subtotaal afbraakdeel	62	120

Tabel 6. Aanvragen met betrekking tot samenvoegen van kavels RSG 2000.

	Aantal aanvragen	Areaal ha
Kavels voor samenvoegen (totaal)	60	71,2
Samenvoegen eigen kavels (met eigen of aangekocht)	15	28.4
Aankoop buurkavel; verkoper vraagt geen RSG-subsidie aan.	26	29.2
Aankoop buurkavel; verkoper vraagt wel RSG-subsidie aan	15	10.4
Onbekend	4	3.1

De aanvragen hebben betrekking op de aanvragen van 22 aanvragers. Door samenvoegen van diverse objecten zouden 60 oude kassen op een zodanige wijze worden samengevoegd dat 22 kassen met een grotere oppervlakte en een efficiëntere indeling zouden ontstaan.

4.4 Beoordeling en toekenning subsidie

4.4.1 Beoordeling aanvragen voor afbraak

In 2000 zijn in totaal 120 aanvragen (items) ingediend door 62 aanvragers in het kader van de afbraakregeling. De verdeling van de 120 items over de onderdelen glas, bedrijfsgebouwen, teeltvloeren en sloten is weergegeven in tabel 7a.

Bij de beoordeling van de aanvragen zijn 104 aanvragen voorlopig toegekend (tabel 7a).

Uiteindelijk is van 84 aanvragen de definitieve subsidie vastgesteld. Dit betreft 41 aanvragen voor glasafbraak, 38 aanvragen voor afbraak van bedrijfsgebouwen, 3 aanvragen voor de afbraak van teeltvloeren en 2 aanvragen voor het graven van een nieuwe sloot (tabel 7b). Het beschikbare budget is dus niet geheel gebruikt.

Tabel 7a. Aantal **voorlopig** toegekende subsidie aanvragen voor het onderdeel afbraak over de onderdelen glas, bedrijfsgebouwen, teeltvloeren en sloten. RSG 2000, en bijbehorend voorlopig verplichtingenbedrag.

Onderdeel	Aanvragen goedgekeurd	Verplichtingenbedrag (Euro)
Glasopstanden	51	1.410.297
Gebouwen	47	373.797
Teeltvloer	4	17.275
Graven van sloot	2	3.957
Totaal	104	1.805.326

Tabel 7b. Aantal **definitief** toegekende subsidie aanvragen voor het onderdeel afbraak over de onderdelen glas, bedrijfsgebouwen, teeltvloeren en sloten. RSG 2000, en bijbehorend voorlopig verplichtingenbedrag.

Onderdeel	Aanvragen goedgekeurd	Verplichtingenbedrag (Euro)
Glasopstanden	41	1.091.444
Gebouwen	38	315.135
Teeltvloer	3	16.404
Graven van sloot	2	3.957
Totaal	84	1.426.940

De totale oppervlakte van de 62 aanvragen voor afbraak van glas had betrekking op 50.1 ha glas (gegevens LASER). Hiervan zijn 41 aanvragen voor afbraak van glasopstanden definitief toegewezen met een totale oppervlakte van 35,8 ha. Het budget wordt dus voor 76% benut voor afbraak van glasopstanden. De overige toegewezen bijdragen (24% van het budget) heeft betrekking op 17143m² gebouwen (38 items), 10709m² teeltvloer(3 items), en 1290m² slootdemping(2 items).

4.4.2 Aanvragen voor investeringen

In 2000 is de regeling voor investeringen gewijzigd. Het was niet meer mogelijk om voor afzonderlijke investeringen een subsidie aan te vragen. Subsidie kon alleen worden verkregen voor een investering in een kas met bijbehorende voorzieningen die voldoet aan de normen voor groen label kassen.

In totaal zijn 116 aanvragen ingediend voor investeringen in nieuwe glasopstanden. Hiervan zijn 114 aanvragen voor een totaal subsidiebedrag van € 6.611.766 voorlopig toegewezen.

Van deze aanvragen zijn per december 2002 80 aanvragen definitief toegekend voor een totaal bedrag van € 4.569.839. Het beschikbare budget is dus niet geheel gebruikt.

Tabel 8. Overzicht investeringen en arealen nieuwbouw 2000 definitief toegekende subsidie.

	Aantal goed gekeurde aanvragen	Gemiddelde nieuwbouw areaal per aanvraag m ²	Totaal areaal nieuwbouw ha	Totaal verplichtingen bedrag (Euro)
Kasoppervlakte is vergroot door oude kas door nieuwe te vervangen.	30	12.973	38.9	1.782.756
Kas is vergroot door nieuwe aan te bouwen.	37	10.785	39.9	2.052.782
Kasoppervlak is gelijk gebleven; oude kas is vervangen door nieuwbouw.	4	7.109	2.8	189.457
Kasoppervlakte is verkleind door oude kas te vervangen door nieuwe.	9	9.445	8.5	544.843
Totaal	80	11.271	90.9	4.569.839

Op 67 bedrijven heeft 78.8 ha nieuwbouw glasopstanden plaatsgevonden, waarbij sprake is van bedrijfsvergroting, en dus sprake van bijdrage aan de herstructurering (op deze bedrijven is gezamenlijk 32.5 ha glas afgebroken).

Overige effecten:

- Op 4 bedrijven is de oppervlakte glas gelijk gebleven.
- Op 9 bedrijven is de oppervlakte glas kleiner geworden met gemiddeld 1850m² (oppervlakte nieuwbouw is kleiner dan oppervlakte afgebroken glas).
- op de bedrijven met een gelijkblijvende oppervlakte glas en bedrijven met een vermindering van de oppervlakte glas is gezamenlijk nog 13 ha glas afgebroken, en 8.3 ha glas nieuw gebouwd.

Samenvoegen van kavels

Met betrekking tot samenvoegen van kavels zijn 11 aanvragen van bedrijven gehonoreerd, waarbij 31 kavels met een gemiddelde oppervlakte van 11071 m2 zijn samengevoegd tot 11 kavels met een gemiddelde oppervlakte van 331202 m2. Deze glasoppervlakte is reeds opgenomen in de arealen die betrekking hebben op bedrijven met nieuwbouw, waarbij sprake is van uitbreiding van de oppervlakte glas.

Opmerking:

Volgens gegevens van LASER waren bij de voorlopige toewijzing van subsidie de volgende bedragen toegekend:

Afbraakregeling:	€ 1.805.326	(budget € 1.825.286)
Investeringen:	€ 6.138.921	(budget € 7.714.264)
Totaal:	€ 7.944.247	(budget € 9.539.550)

De beschikbare budgetten waren dus niet volledig omgezet in voorlopige subsidie toewijzingen.

4.5 Areaalbijdrage aan herstructurering

In onderstaand overzicht is weergegeven wat de areaalbijdrage is van de afbraakdeel en het investeringsdeel van de regeling aan de herstructurering. Hierbij is uitgegaan van de in hoofdstuk 2 geformuleerde uitgangspunten.

In het kader van de afbraakregeling:

Afbraak glas 35,8 ha (41 bedrijven) met bijdrage van gemiddeld € 30.487 per hectare.

In kader van investeringen:

Nieuwbouw van glas 78,8 ha (alleen bedrijven waarbij areaal is vergroot tellen mee, en inclusief een schatting van oppervlakte van bedrijven, waarvan areaal niet bekend is).

5 Openstelling RSG 2001

5.1 Inleiding

De RSG van 1 januari tot 31 december 2001 alleen open geweest voor het onderdeel afbraak. Dit heeft betrekking op afbraakkosten van (verouderde) glasopstanden, bedrijfsgebouwen, betonvloeren en het graven van nieuwe sloten. Voor het afbraakdeel van de regeling was op 1 januari 2001 € 1.825.286,- (4 miljoen gulden) beschikbaar. Dit bedrag is op 30 oktober 2001 verhoogd tot € 2.268.901,- (5 miljoen gulden).

5.2 Aanvragen, aantal en behandeling

In het kader van het afbraakdeel van de regeling 2001 zijn 69 aanvragen ingediend. Van 61 aanvragen is het investeringsbedrag bekend en is de aanvraag in behandeling genomen.

In tabel 9 is weergegeven hoe de aanvragen over de onderdelen, die voor afbraaksubsidie in aanmerking komen, zijn verdeeld.

Tabel 9. Totaal aantal aanvragen (items) die in behandeling zijn genomen. RSG 2001.

	Aantal aanvragers	Aantal aanvragen
Totaal afbraakdeel	61	125
Afb1 Glasopstanden		61
Afb2 Bedrijfsgebouwen		57
Afb3 Betonnen teeltvloer		1
Afb4 Nieuw gegraven sloot		6

5.3 Beoordeling en toekenning subsidie

De 61 aanvragers hebben in totaal 125 aanvragen (items) ingediend. Hiervan zijn 121 aanvragen (items) voorlopig toegewezen (tabel 10a). Per december 2002 zijn 38 aanvragen met samen in totaal 78 items definitief toegekend voor een totaalbedrag van € 1.610.254. In tabel 10b is weergegeven hoe dit is verdeeld over de diverse onderdelen.

Tabel 10a. Aantal voorlopig toegewezen aanvragen afbraaksubsidie en bijbehorend verplichtingenbedrag. RSG 2001.

	Aantal items	Verplichtingenbedrag Euro
Glasopstanden (Afb1)	59	€ 1.754.072
Bedrijfsgebouwen (Afb2)	55	€ 457.035
Betonnen teeltvloer (Afb3)	1	€ 31.311
Nieuw gegraven sloot (Afb4)	6	€ 13.466
Totaal	121	€ 2.255.884

Tabel 10b. Aantal items definitief toegewezen aanvragen afbraaksubsidie en bijbehorend verplichtingenbedrag. RSG 2001.

	Aantal items	Verplichtingenbedrag Euro
Glasopstanden (Afb1)	38	€ 1.240.051
Bedrijfsgebouwen (Afb2)	35	€ 328.047
Betonnen teeltvloer (Afb3)	1	€ 31.311
Nieuw gegraven sloot (Afb4)	4	€ 10.845
Totaal	78	€ 1.610.254

(er is dus sprake van onderuitputting)

De totale oppervlakte van de 121 aanvragen voor afbraak van glas had betrekking op 60 ha glas (gegevens LASER). Hiervan zijn 78 aanvragen definitief toegekend. Dit betreft 38 aanvragen voor afbraak van glasopstanden met een totale oppervlakte van 40.2 ha glas, 13635m² gebouwen (35 items), 13800m² teeltvloer (1 item), en 2990m² heeft betrekking op het graven van een nieuwe sloot (4 items).

5.4 Areaalbijdrage aan de herstructurering.

In onderstaand overzicht is weergegeven wat de areaalbijdrage is van de afbraakregeling en het investeringsdeel van de regeling aan de herstructurering. Hierbij is uitgegaan van de in hoofdstuk 2 geformuleerde uitgangspunten .

In het kader van de afbraakregeling:

Afbraak glas 40,2 ha (38 bedrijven) met bijdrage van gemiddeld € 30.847 per hectare.

6 Effect van de regeling 1997 t/m 2001

De Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw heeft twee hoofddoelstellingen, namelijk afbraak van verouderde glasopstanden en realiseren van nieuwe glasopstanden met een betere bedrijfsstructuur (met betrekking tot kavelbreedte en bedrijfsoppervlakte).

De bijdrage, die de RSG levert aan de herstructurering van de glastuinbouw, wordt uitgedrukt in een areaalbijdrage en een overige bijdrage. De areaalbijdrage wordt geleverd door de arealen glasafbraak, de arealen nieuwbouw van glas, waarbij de glasopstand wordt vergroot, en de arealen die na samenvoegen van kavels zijn ontstaan. Alle overige situaties, waarin geen bijdrage aan het areaal wordt geleverd, worden tot de overige bijdrage aan de herstructurering gerekend.

In tabel 11 is een samenvatting gegeven van de verplichtingen per jaar (1997/98 voorlopige verplichtingen, 1999 t/m 2001 definitieve verplichtingen), het areaal glas dat is afgebroken in het kader van het afbraakdeel van de regeling en het areaal nieuw glas dat is gerealiseerd met behulp van een investeringssubsidie op bedrijven die hun glasopstanden hebben vergroot.

Tabel 11. Verplichtingen (1997/98 voorlopige, 1999 t/m 2001 definitieve subsidie) in de jaren 1997 t/m 2001 met betrekking tot afbraak en investeringen en de bijbehorende arealen afbraak en nieuwbouw (op bedrijven die hun glasopstanden hebben vergroot).

Jaar	Verplichtingen afbraak	Verplichtingen investeringen	Percentage van beschikbare bedrag	Ha afbraak Afbraakdeel	Ha nieuwbouw investeringsdeel
1997/98	€ 2.568.547	€ 25.604.100		59,0	64,0
1999	€ 1.931.856	€ 5.494.947	78%	51,4	30,8
2000	€ 1.426.940	€ 4.569.839	63%	35,8	78,8
2001	€ 1.610.254		71%	40,2	
Totaal	€ 7.537.597	€ 35.668.886		186,4	173,6

Opm. Gegevens van 1997 en 1998 zijn afkomstig uit evaluatie van de regeling over de jaren 1997 en 1998 (IKC, Beers, 2000).

In de periode 1997/1998 is ook 43 ha. als areaalbijdrage aan de herstructurering toegekend (IKC, Beers, 2000). De areaalbijdrage door kavelverbetering over de jaren 1999 en 2001 is al meegeteld bij de bedrijven die subsidie zijn toegekend voor het vergroten van hun glasopstanden.

Het totaal aan verplichtingen (1997/98 voorlopige en voor 1999 t/m 2001 definitieve) wat in het kader van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw is aangegaan in de periode 1 januari 1997 tot april 2001 is dus € 43.206.483,-. Dit is 45,8 % van het totale budget van 94,4 miljoen Euro (208 miljoen gulden) wat beschikbaar is gesteld voor verbetering van de structuur van de glastuinbouw. Met behulp van de regeling zijn tot en met 2001 186,4 ha glasopstanden afgebroken, heeft 173,6 ha nieuwbouw van glasopstanden plaats gevonden en is 43 ha kavel verbeterd. Totaal 403 ha. Dit is 40% van de doelstelling. De daarmee gegaard gaande verplichtingen bedroegen in

totaal € 19,2 miljoen. De overige € 24,0 miljoen kan beschouwd worden als overige bijdrage aan de herstructurering.

Beschikbaar budget en definitieve toekenning periode 1999 - 2001

In de periode 1999 t/m 2001 is voor afbraak en investeringen samen € 21.337.833 beschikbaar gesteld. In dezelfde periode is € 15.033.836 definitief toegekend (peildatum december 2002). Dit betekent dat 70% van het beschikbaar gestelde bedrag is uitgegeven.

Het verschil in voorlopige toewijzing van subsidie en de definitieve toekenning van subsidie zit in het feit dat kosten van investeringen achteraf lager kunnen uitvallen dan begroot of dat geplande investeringen niet worden uitgevoerd en dan geen aanvraagvaststelling plaats vindt.

Leidt de regeling tot een verbetering van de kavelstructuur c.q. vergroting van de oppervlakte glas en tot verbetering van de lengte-breedte verhouding van de kassen?

Hier lopen de twee onderdelen van de regeling door elkaar heen.

In het investeringsdeel worden oude glasopstanden vervangen door nieuwe moderne kassen met een betere lengte-breedte verhouding. Dit kan gepaard gaan met een wijziging in de oppervlakte glas (toename, maar ook afname).

Wat betreft het afbraakdeel is in de regeling opgenomen dat indien op een plaats een oude kas wordt afgebroken met afbraaksubsidie, op het betreffende perceel de nieuwbouw niet meer in aanmerking kan komen voor subsidie. Afbraak van oude kassen kan dus met subsidie plaatsvinden in het kader van het afbraakdeel van de regeling bij bedrijfsbeëindiging. Indien de betreffende kavel vervolgens wordt samengevoegd met een kavel van een bedrijf dat voortgezet wordt leidt de regeling tot een verbetering van de kavelstructuur in de vorm van grotere kavels met een betere lengte-breedte verhouding.

Bij afbraak van kassen gaat het over het algemeen om kassen met een relatief kleine oppervlakte met een slechte bedrijfsstructuur (in 1997/98 gemiddeld 0,58 ha/bedrijf, in 1999 0,92 ha/bedrijf, in 2001 0,87 ha en in 2001 0,66 ha/bedrijf).

Wat betreft de kavelverbetering kan uit de gegevens afgeleid worden dat in 1997/98 de kavels gemiddeld zijn vergroot van 0,8 tot 2,1 ha, in 1999 van 1,2 naar 2,5 ha en in 2000 van 1,1 naar 3,3 ha. Er is dus een flinke vergroting van de gemiddelde kaveloppervlakte opgetreden.

Leidt de regeling tot moderne glasopstanden?

Deze vraag kan met ja beantwoord worden. De Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw heeft in de periode 1997 tot en met 2001 geleid tot afbraak van 186,4 ha op bedrijven die zijn beëindigd, de bouw van 173,6 ha. moderne glasopstanden die zijn vergroot en de bouw van 70 ha. nieuwe glasopstanden op bedrijven, waarbij de kasoppervlakte gelijk is gebleven of is verkleind (1997/1998 50 ha, 1999 8,8 ha en 11,3 ha. in 2000).

Totaal is met de regeling 317,8 ha glas afgebroken (186,4 ha in het kader van het afbraakdeel van de regeling, en 131,4 ha in het kader van investeringsdeel, dit betreft 86 ha in 1997/98, 12,9 ha in 1999 en 32,5 ha in 2000) en 244 ha. nieuwe glasopstanden gebouwd.

Geraadpleegde literatuur

Brombacher, P. En S. Beers. Instrument voor Monitoring en Evaluatie van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw. Rapport 123, Informatie- en KennisCentrum Landbouw, november 1998.

Beers, S. En J. van Geffen. Evaluatie van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw. Het effect van de regeling in 1997 en 1998. Rapport 206. Informatie- en KennisCentrum Landbouw, februari 2000.

Beers, S, J. van Geffen, H. Bakker. Tussentijdse evaluatie van de Regeling Structuurverbetering Glastuinbouw, Het effect en het proces van de regeling in 1999 (beoordelingsperiode januari tot augustus 1999), Rapport 207. Informatie- en KennisCentrum Landbouw, februari 2000

Staatscourant. Publicaties met betrekking tot de regeling in de periode 1999 t/m 2001.

Bijlage 1

Overzicht publicaties in staatscourant met betrekking tot de RSG.

25 sept 1997/nr.J.9710407 Staatscourant 1997, nr. 187/pag. 14	Regeling structuurverbetering glastuinbouw	
24 september 1997/Nr. J.9710408	Vaststelling subsidieplafond en lijst subsiadiabele investeringen structuurverbetering glastuinbouw	16 miljoen
24 oktober 1997/nr. J.9711460 Staatscourant 1997, nr. 208	Aanwijzing toezichthouders en vaststelling referentie-inkomen structuurverbetering glastuinbouw	
6 April 1998/nr. J. 983202	Vaststelling subsidieplafond 1998 Structuurverbetering glastuinbouw	37.2 miljoen
5 juni 1998/Nr. J. 985087	Verhoging subsidieplafond en gedeeltelijke sluiting Regeling structuurverbetering glastuinbouw	Verhoging tot 49.2 miljoen + sluiting
28 december 1998/ nr. TRCJZ/1998/3060 Staatscourant 1998, nr. 249/pag. 15	Wijziging Regeling structuurverbetering glastuinbouw	
19 januari 1999/nr. TRCJZ/1999/166 Staatscourant 1999, nr. 14/pag. 15	Openstelling Regeling Structuurverbetering glastuinbouw, onderdeel afbraak. (tot 31 dec.)	1 miljoen afbraak
17 februari 1999/TRCJZ/1999/915 Staatscourant	Openstelling Regeling structuurverbetering glastuinbouw (art.2 , ond. b, tot 30 april 1999)	12 miljoen gulden voor Investerings, verhoging afbraak tot 4 miljoen gulden
22 februari 1999/Nr. TRCJZ/1999/2225 Staatscourant, 1999, nr. 37 / pag. 6	Sluiting aanvraagperiode structuurverbetering glastuinbouw onderdeel investeringen	
16 juni 1999/TRCJZ/1999/5256 Staatscourant 1999, nr. 113 / pag. 6	Verhoging subsidieplafond Regeling structuurverbetering glastuinbouw	Verhoging investerings tot 17 miljoen gulden
17 januari 2000/nr. TRCJZ/1999/13097 Staatscourant 19 januari 2000 nr. 13/pag. 9	Openstelling Regeling structuurverbetering glastuinbouw, onderdeel afbraak.	4 miljoen gulden voor afbraak
20 juli 2000/TRCJZ/2000/9508. Staatscourant 21 juli 2000	Openstelling Regeling structuurverbetering glastuinbouw onderdeel investeringen, en vaststelling lijst subsidiabele investerings.	17 miljoen gulden voor Investerings.
20 juli 2000/Nr. TRCJZ/2000/9485 Staatscourant 21 juli 2000	Wijziging Regeling structuurverbetering glastuinbouw	
18 december 2000/Nr. TRJZ/2000/15058 Staatscourant	Openstelling Regeling Structuurverbetering glastuinbouw (afbraakdeel)	4 miljoen gulden voor afbraak.
30 oktober 2001/TRCJZ/2001/14961 Staatscourant, 1 november 2001	Verhoging subsidieplafond Regeling Structuurverbetering glastuinbouw	Verhoging afbraakdeel naar 5 miljoen gulden.

Bijlage 2

Schematisch overzicht beschikbaar gestelde bedragen in de periode 1997 t/m 2001.

Jaar	Afbraak (Euro)	Investerings (Euro)	Afbraak (Gld.)	Investerings (Gld.)
1997		7.260.483		16.000.000
1998		22.325.986		49.200.000
1999	1.815.120	7.714.263	4.000.000	17.000.000
2000	1.815.120	7.714.263	4.000.000	17.000.000
2001	2.268.901		5.000.000	-